

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 153. An & qualiter prohibitum communicare cum Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

speciali revelationi divinæ seu Deo dicenti, æqualiter Deum mendacem facit, ac qui discredet revelationi illius publicæ, his non obstantibus, quod Ecclesia non proponat talem veritatem credendam, eum proponat credendum summæ veritati revelanti.

2. Resp. Secundò ob solum dissensum specialis revelationis nequit quis puniri pœnis Ecclesiasticis. Non enim potest quis puniri ob delictum, quod nulli cognitum, nec alteri manifestari potest, quam ab illo, qui admisit illud, talis autem est dissensus ille præctus revelationi speciali omni alteri incognita, ita Azor, *l.c.* Castrop. *n.* 15. Suar. *l.c.* *n.* 12. secus est, si dictus dissensus prodeat in actum externam, tunc enim illum dissentientem incurrere excommunicationem, aliisque hæreticorum pœnas, tenent Sanch, *Lc.* & Coninck. *n.* 20.

Quest. 150. An solo verbo aut factò dissentiens, interiori verò verum retinens, sit hæreticus punibilis ab Ecclesia?

Resp. Talem non esse hæreticum, nec pœnas incurrere; siquidem hæresis necessariò consistit in voluntario dissensu, sicut fides in assensu voluntario præbito articulo fidei, ideòque cum pœnæ extendendæ non sint ad delicta alia, quàm quibus impositæ, non potest talis extrinseca negatio puniri pœnis impositis hæreticis. Sanch. *l.c.* *n.* 8. relatis aliis. Suar. *de fide d.* 14. *f. ult. n.* 3. Less. *l.c.* 2. *c.* 43. *da.* 2. *n.* 11. Castrop. *l.c.* *n.* 16. qui tamen addit, *n.* 17. tali alleganti se id dixisse sine dissensu intrinseco non credi pro foro externo, cum contra illum fieri præsumptio, quâ quisque præsumitur loqui & facere, quod sentit, & ne aliàs quilibet hæreticus facile præterdere posset, hanc excusationem, se in animo sic non sensitisse, & sic effugere pœnas.

Quest. 151. Num hæreticus sit tenens verum, dum putat illud esse contra fidem?

Resp. Affirmare hoc ipsum apud Barbof, *in c.* 3. *h. i. n.* 4. Hentiq. *in sum.* 1. 13. *c.* 17. *n.* 3. Sayr. *de censur.* 1. 3. *c.* 4. *n.* 14. Petr. de Ledem. *in sum.* Tom. 2. *tr.* 1. *c.* 6. Sanch. *in præcep. decal.* *c.* 7. *n.* 30. Farin. *l.c.* *q.* 179. *sub n.* 3. Ricciul. *de person. extra grem. Eccl. existent.* 1. 5. *c.* 5. *n.* 1. è contra sentire videtur Castrop. *l.c.* *n.* 15. ubi quod in casu, quo quis negaret propositionem, quam putat ab Ecclesia definitam, quæ tamen ab ea damnata non est, committat hæresim, pro quo citat eosdem Authores Sanch. & Farin. *ll. cit.*

Quest. 152. Quotuplex sit hæresis?

1. Resp. Dividitur primò in materialem & formalem, formalis hæresis est, quæ jam à nobis definita & declarata est, materialis (quæ tamen propriè hæresis non est) dicitur illa, dum quis non malo animo, aut ex pertinacia, sed ex simplicitate, aut ex defectu debite informationis, vel expositivè sinistra informatione errat circa fidem, quales plures sunt in vulgo hæreticorum, præsertim Catholicis intermixti degentes, cum verè & sufficienter instructi simpliciter credunt ea, quæ à parentibus vel prædicantibus tanquam articulos fidei proposita audiunt; hi enim errorem voluntarium cum pertinacia non habent, quin & hæretici formales non sunt, qui etsi sciant fidem seu religionem suam in multis adversari Ecclesiæ Romano-Catholicæ, ex simplicitate tamen aut defectu sufficientis informa-

R. P. Leur. *jur. can. Lib. V.*

tionis ignorant aut non credunt, eam esse veram Ecclesiam, ita Reiffenst. *h. i. n.* 12. & 13.

2. Secundò hæresis formalis subdividitur in internam seu mentalem, qualis est, quæ in corde seu mente tenetur, & neque verbis neque factò externè manifestatur, & externam, quæ verbo vel factò aliquo externo sufficienter exprimitur. Externa iterum subdividitur in publicam, qualis est, quæ palam & coram pluribus externè manifestatur: Et in occultam, quæ verbis vel factò signove externo aliquo proditur uno alterove solùm, vel etiam nemine præsentè, ut dum aliquis solus secum loquens hæresim mente conceptam ore proferret; dicendo V. G. non credo Deum esse unum & trinum. Ut autem quis sit & censetur hæreticus externus, requiritur, ut verba & facta hæresim internam sufficienter exprimant, sive illam expressionem habeat ex se solo, sive simul ex adjunctis circumstantiis desumptis ex qualitate personæ, aut aliunde, cum hæresis externa cognoscibilis & punibilis constitui nequeat, nisi signis illam sufficienter & integrè declarantibus. Ita Azor, *p. 1. L. 8. c.* 10. *q.* 4. & seq. Sanch. *l. 2. c.* 7. *a. n.* 6. Suar. *de fide d.* 21. *f.* 2. *n.* 8. Castrop. *l.c.* *p.* 3. *n.* 2. qualia quia non verba aut facta indifferentia, ex quibus præcisè interna colligi nequeat, ea proferens, non constituit hæreticus externus, ita cum AA. citatis Castrop. *n.* 3. ubi etiam, quid sentiendum de verbis ambiguis & æquivocis, de cætero hæresim externam occultam sufficere ad incurrendas pœnas docent Sanch. *in Decal. l.c.* 2. *c.* 8. *a. n.* 2. Farin. *de hæres. q.* 192. *§.* 1. *n.* 6. Suar. *l.c.* *n.* 6. Barb. *de potest. Episcop. p.* 2. *alleg.* 40. *n.* 9. & 10. Castrop. *l.c.* *n.* 1. & alii ab eo citati ex ea ratione; quòd cum actus ille prolotionis externæ occultæ per se sit cognoscibilis ab Ecclesia & solùm per accidens ex defectu testium non cognoscatur, subiciatur Jurisdictioni Ecclesiæ.

3. Tertiò est & alia adhuc divisio hæretici, de qua Castrop. *l.c.* *n.* 5. in affirmativum, qui hæresim internam conceptam verbo vel opere manifestat; & negativum, qui de hæresi legitime convictus, eam negat, ut autem quis ut talis condemnetur & Curia sæculari puniendus tradatur, requiruntur duo; primò, ut verbis vel factis claris & patentibus hæresim manifestarit, dein ut per testes convincatur, talem manifestationem ab eo factam; dum enim his duobus stantibus quis negat hæresim, convincitur nolle relinquere eam, sed impœnitens existere; negat enim eam, ne abjurare cogatur, pro quò posteriore citat Albertin. *tr. de agnoscend. assert. Cathol. q.* 34. *n.* 51. Farin. *l.c.* *q.* 178. *§.* 1. *n.* 22. Roias. *p. 1. n.* 84. & seq. de quo vide pluribus Castrop.

4. Denique hæresis dividi potest in varias ac plurimas sectas, prout nimirum plures sunt errores circa fidem, quos quædam communitates certum sequentes authorem seu hæresiarcham tenent; horum hæreticorum ingentem catalogum texit Reiffenst. *h. i. n.* 18.

Quest. 153. An & qualiter prohibitum vel licitum communicare cum hæreticis?

1. Resp. Primò communicare cum hæreticis in rebus Sacris & divinis jure divino ac naturali veritum, si ex tali communicatione oriatur apud Catholicos Scandalum & offensio, vel suspicio, quòd Catholici hæreticorum ritus, mores & dogmata, verbo, signo, vel factò profiteantur. Item si ex communicatione in his rebus imminet periculum

K

riculum

riculum spirituale animæ, nimirum perversionis in fide, aut contemptus religionis Catholicæ; ac denique si Catholicus cum hæretico habeat commercium in crimine, ob quod hæreticus fuit excommunicatus. Extra quos casus hæretici jure divino vitandi non sunt, ita Pirh. *h. t. n.* 22. cum Azor. *p. 1. L. 8. C. 10. q. 1. & communi.*

2. Resp. Secundò, etsi olim Jure Canonico quavis communicatio cum hæretico, utpote excommunicato, fuerit prohibita, hodie tamen licitum est communicare cum omnibus hæreticis (intellige, præscindendo à dicto scandalo & periculo) etiam manifestis & notoriis, non obstante excommunicatione, quâ in jure communi, vel Bulla Cœnæ, sunt excommunicati, nisi sint specialiter ac nominatim excommunicati. Azor. *l. c. q. 11. q. 1.* Sanch. *L. 2. mor. c. 9. n. 3.* Pirh. *n. 23.* Reifensht. *lc.* cum communi statuit, liquidem Martin. V. in Constit. sua *ad evitanda*, nullum impostero excommunicatum esse vitandum, nisi à Jure specialiter & nominatim sit excommunicatus, & ut talis denunciatus, aut notorius percussor Clerici. Unde etiam si Lutherani & Calvinisti in Bulla Cœnæ sint nominatim excommunicati, & quot annis publicè denuncientur excommunicati adhuc vitandi non sunt, quia ista excommunicatio & denuntiatio non est specialis respectu aliquarum certarum nominatum expressarum, personarum, sed generalis, quæ vi dictæ constitutionis non sufficit ad hoc, ut excommunicatus sit vitandus, quin etiam eum, qui nominatim est condemnatus & declaratus hæreticus, quamdiu non est declaratus quoque expressè excommunicatus, non esse adhuc vitandum, probabiliter docet Sanch. *l. c. n. 4.* contra Guttier. *qq. can. L. 1. C. 1. n. 42.* Henriq. Suar. & alios non minùs probabiliter sentientes contrarium, eò quòd in cit. constitutione dicatur, neminem teneri vitare excommunicatum, nisi excommunicatio ipsa specialiter expressè à Jure contra eum fuerit denunciata, adeoque non sufficere esse specialiter denunciatum hæreticum, tamen si eo ipso, quòd sit hæreticus, sit excommunicatus, cum hac ratione non denunciatur formaliter & expressè excommunicatio, sed solum implicitè virtualiter seu per consequentiam, imò addit Sanch. Idem dicendum, seu adhuc non esse vitandum, qui nominatim declaratus incurrisse omnes pœnas hæreticis constitutas, cum vel sic necdum nominatim declaratus excommunicatus, & multi nesciant sub dictis pœnis & censuris comprehendere excommunicationem. Unde jam in specie deduco sequentia, &

3. Resp. Tertio: præscindendo à Scandalo tam proprio quàm alieno, non esse illicitum Catholicis cum hæreticis non specialiter denunciatis non tantùm negociari & contractus civiles inire, sed & interesse rei divinæ, adire eorum templa, ibique cum eis orare, eorum conciones ex justa causa audire, filios hæreticorum ad Catholicas Scholas admittere, & si adulti & erroribus hæreticorum imbuti, non tamen vice versa mittere filios Catholicorum ad Scholas hæreticorum propter perversionis periculum. Azor. *l. c. q. 4.* Sanch. *l. c. c. 4. n. 26.* Laym. *l. 2. tr. 1. c. 11. n. 5.* Pirh. *n. 24.* item comitari eorum funera ad sepulturam, non quidem animo per hoc favendi illis, quatenus hæretici sunt, sed ex affectu humanitatis & amicitie Nav. *h. t. conf. 12. n. 7.* Azor. *l. c. q. 2. & 4.* Pirh. *L. c.* item licitum Catholicis in locis, ubi permixti hæreticis degunt, horum filios suscipere ex Baptismo, modò is & ritu Catholicò, & non hæretico ministratur, non ta-

men vice versa licitum Catholicis admittere hæreticos in Patrinos filiorum suorum: cum juxta SS. Canones officium Patrini sit susceptus è Baptismo instruere in primis fidei rudimentis, Nav. *l. 1. conf. n. 67. de constit. Azor. l. c. q. 9.* Pirh. *l. c.* Item, quantum est ratione hæresis & excommunicationis, ubi abest Scandalum vel perversionis periculum, licet à Parochis & Episcopis hæreticis suscipere Sacramenta, Pirh. *n. 25.* cum Sanch. *l. c. c. 9. n. 10.* quin etiam in extremo vitæ periculo licitum suscipere Sacramentum pœnitentiæ à Presbytero ritè ordinato hæretico, etiam specialiter denunciato ut hæretico excommunicato; eò quòd in eo casu excommunicatus etiam nominatim denunciatus non careat jurisdictione, ita Pirh. *l. c.* ex Nav. *conf. 10. n. 2.* & Azor. *q. 10.* quod attinet matrimonium, validè sed illicitè contrahitur à Catholicò cum hæretico, etiam non specialiter denunciato, & dum absunt incommoda mox enumeranda; quia Jure Ecclesiastico fundato in præsumptione dictorum incommodorum specialiter prohibetur. *C. cave. & C. non oportet 28. q. 1. 4.* cui tamen juri, quia vi consuetudinis receptæ & toleratæ in locis, in quibus hæretici permixti cum Catholicis degunt, derogatum, possunt talia matrimonia contrahi sine peccato, ubi re ipsa absunt dicta incommoda: nimirum ubi per hoc non præbetur Scandalum, nec Catholicus exponit se & suos liberos periculo perversionis; ac insuper ab initio contractus matrimonialis excipiatur & caveatur, ut liberi Catholicè educantur, conjux Catholicus liberè fidem & religionem Catholicam profiteri permittatur, adfit quoque gravis causa, v. g. quia spes probabilis convertendi conjugem hæreticum ad fidem, aliâve similis, ratione cujus conjux Catholicus non censebitur cooperari Sacrilegio conjugis hæretici, quod committit profanando, & indignè suscipiendo Sacramentum, sed permissivè solum se habere, ita cum Azor. *cit. c. 11. q. 5.* Sanch. *cit. c. 9. n. 9.* & aliis, Pirh. *l. c.*

Quæst. 154. An, quibus & quando liceat Catholicis disputare cum hæreticis?

1. Resp. Primò, quamvis Catholicis Laicis omnibus sub pœna excommunicationis ferendæ prohibitum sit, de rebus fidei publicè vel privatim disputare cum hæreticis, juxta clarum textum, *C. 2. h. t. in 6.* eò quòd cum Catholicis Laicis minùs docti instructique in mysteriis fidei præsumantur quàm hæretici, utpote plerùmque magis in suis erroribus versati, iisque meliùs imbuti, potius imminet ex disputatione periculum perversionis, & hæreticis in sua religione confirmatis, quàm spes conversionis eorundem, quamvis etiam dictus *Can. 2.* cum loquatur generaliter, & indistinctè extendendus sit etiam ad Laicos doctos, ut Gl. *in cit. Can. V.* tenet Farin. *pr. crim. n. 178. n. 112.* Sylv. *V. disputatio n. 1.* Azor. *p. 1. L. 8. c. 26. q. 1.* Sanch. *L. 5. moral. c. 6. n. 5.* Castrop. *tr. 4. d. 2. p. 4. n. 4.* Pirh. *h. t. n. 27.* ex ea etiam ratione, ne si licitum id esset Laicis doctis, his disputantibus alii quoque indocti, de sua sufficientiâ malè præsumentes, ansam accipiant disputandi. Nihilominùs, ut Sanch. *l. c. n. 7.* Castrop. *l. c. n. 8.* citatque ab eo Valent. Suar. *Con. & c. in terris*, ubi Catholicis hæreticis immixti vivunt, dictum *Cap.* vel nunquam receptum, aut contraria consuetudine abrogatum; dum passim ibidem cum hæreticis in privatis colloquiis disputant de fide Laici, idque sæpe necessarium pro avertendo scandalo pusillum, præsertim ubi non tolerantur Clerici,